

สรุปและขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง " "ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล" มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตย และทัศนคติทางการเมือง แบบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล ตลอดจนสำรวจว่า ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาลมีระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตย และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันหรือไม่ เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพของ เพศ อายุ อาวุธราชการ ระดับการศึกษา สาขาวิชาของการศึกษาดำแหน่ง ฐานะทาง เศรษฐกิจ และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ รวมทั้งสำรวจหาทัศนคติของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาลว่าให้ความสำคัญต่อการมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไรด้วย

ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาลส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกตามสถานภาพของเพศ อายุ อาวุธราชการ ระดับการศึกษา สาขาวิชาของการศึกษา ตำแหน่ง ฐานะทาง เศรษฐกิจ และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ พบว่า มีเพียงปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาวุธราชการ และสาขาวิชาของการศึกษา เท่านั้นที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่าง ในระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาถึงทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล พบว่า ตำรวจสันติบาลส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยในระดับปานกลาง และระดับสูง ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยในระดับสูง มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติทางการเมือง

สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยต่ำกว่าตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่มีอายุ อายุราชการ และ สาขาวิชาที่ศึกษาต่างกัน จะมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ฐานะทางเศรษฐกิจ และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อจำแนกทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยออกเป็นประเด็นย่อย ๆ ได้แก่ ลักษณะและคุณสมบัติของผู้นำทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับการเมือง ความเชื่อมั่นในสิทธิเสรีภาพทางการเมือง การเลือกตั้ง และนโยบายของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล มีทัศนคติสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยในระดับค่อนข้างสูงในประเด็น ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับการเมือง และการเลือกตั้ง มีทัศนคติสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยในระดับปานกลางค่อนข้างสูงในประเด็น เกี่ยวกับลักษณะและคุณสมบัติของผู้นำทางการเมือง แต่มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยระดับปานกลางค่อนข้างต่ำในประเด็นสิทธิเสรีภาพ

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาลส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญ และเชื่ออำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพต้องมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา และมีความเห็นในเชิงสนับสนุนต่อหลักการที่ให้มีความสำคัญต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการพิจารณาความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ของตำรวจสันติบาล

อภิปรายผลการวิจัย : ตำรวจสันติบาลกับระบบการเมือง

หน้าที่ของระบบการเมืองซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการคงอยู่ของระบบการเมืองและประชาคมทางการเมือง คือ การบังคับใช้กฎระเบียบ (rule application) การร่างกฎหมายขึ้นมาจัดระเบียบความสัมพันธ์ของคนในสังคม จะมีผลต่อเมื่อมีการนำข้อกำหนดพฤติกรรมเหล่านั้นมาใช้ โครงสร้างในการบังคับใช้กฎที่สำคัญที่สุด คือ ระบบราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตำรวจ เจโรม ฮอลล์ (Jerome Hall) ได้เสนอเกี่ยวกับหน้าที่และบทบาทของตำรวจในระบบการเมืองที่แตกต่างกันไว้ว่า

"ตำรวจในระบอบการปกครองแบบรัฐเผด็จการย่อมจะปฏิบัติหน้าที่เป็น เครื่องมือคุ้มครองปกป้องสิทธิผลประโยชน์ทางการเมืองของรัฐบาล ผู้เผด็จการนั้น ๆ เป็นการเฉพาะ ในทางกลับกัน การปฏิบัติหน้าที่ของ ตำรวจในสังคมประชาธิปไตย มีความมุ่งมั่นที่จะสนองตอบนโยบายอันชอบธรรม ของรัฐบาล เพื่อปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองสิทธิผลประโยชน์ของประชาชน และ รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองตามอุดมการณ์แห่งการปกครอง ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญที่มุ่งผลสูงสุด เสริมสิทธิ เสรีภาพในส่วนบุคคลกับความสงบสุขของสังคมส่วนรวมประกอบกัน"¹

การศึกษาวิจัยนี้มุ่งสำรวจ และวิเคราะห์สภาพระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจ สันติบาล และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจกลุ่มนี้ดังที่ได้กล่าว ไว้ในบทที่ 3 ถึงความสำคัญของตำรวจสันติบาลในมิติทางการเมืองว่า กองบังคับการตำรวจ สันติบาล เป็นหน่วยงานหลักของกรมตำรวจที่ทำหน้าที่เน้นหนัก และเกี่ยวข้องกับภารกิจและ ปรามปรามการกระทำความผิดทางการเมือง การให้ความอารักขามุคคลสำคัญ ๆ ในบางกรณี ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับ เสถียรภาพและสิทธิของประชาชน ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ ชาติโดยส่วนร่วม ดังนั้นความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองของตำรวจ สันติบาลจึงมีความสำคัญใน 2 ระดับ คือ ในระดับหนึ่ง ตำรวจสันติบาลก็เป็นสมาชิกของระบบ การเมือง เช่นเดียวกับประชาชนผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ แต่ในอีกระดับหนึ่ง ตำรวจสันติบาลก็ มีคุณสมบัติทางลักษณะอาชีพการงานที่แตกต่างจากประชาชนในอาชีพอื่น ๆ คือ ตำรวจสันติบาล เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง หรือกล่าวอีก นัยหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการควบคุมความประพฤติทางการเมืองของสมาชิกในระบบ การเมืองนั่นเอง เจ็อนไขที่สำคัญยิ่งก็คือ ภารกิจของตำรวจต้องใช้ดุลยพินิจในระดับผู้ปฏิบัติ งานอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวน และจับกุมผู้กระทำความผิด

¹ อ่างใน ประเสริฐ เมฆมณี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม (กรุงเทพ : บริษัททบทิธ, 2519), หน้า 127.

เจมส์ บาร์เบอร์ กล่าวว่า ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยจะไม่สามารถเป็นไปได้ ถ้าประชาชนทั่วไปไม่มีความรู้ถึงความเป็นไปของการเมืองการปกครองบ้างเลย¹ ถ้าเราถือว่าในระบบประชาธิปไตยนั้น หน้าที่และบทบาทหลักของประชาชน คือการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง การที่ประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ หรือเป็น "ประชาชนที่มีความพร้อมสำหรับระบบประชาธิปไตย" นั้น จะต้องเป็นพลเมืองที่มีความรู้ในข่าวสาร มีความเข้าใจทางการเมืองพอสมควร²

ในระบบการเมืองที่กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินมาอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอนนั้น การได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจต่อบทบาททางการเมืองของประชาชนนั้นมักจะได้มาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ไม่จำเป็นต้องเรียนจากสถาบันการศึกษาอย่างเป็นทางการ³ แต่สำหรับในกรณีของระบบการเมืองไทยที่กระบวนการทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น เป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง โอกาสที่บุคคลจะได้รับการอบรมกลุ่มเถลาคณะทางการเมืองด้วยประสบการณ์จริง เช่น การพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองหรือการเสนอความต้องการของคน เพื่อให้รัฐบาลนำไปกำหนดเป็นนโยบาย ฯลฯ มีน้อยมาก⁴

ดังนั้น จากผลการวิจัยนี้ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของตำรวจสันติบาล ข้อพิจารณาที่อาจเสนอได้ในที่นี้ คือ การที่ตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่มีอายุน้อยมีอายุราชการไม่เกิน

¹ James D. Barber, Citizen Politics : An Introduction to Political Behavior (Chicago : Markham, 1969), p.4.

² ทรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, ข่าวสารการเมืองของคนไทย (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 55.

³ ณรงค์ : สันสวัสดิ์ และ รอส พรสิสเซีย, อุปสรรคของระบอบประชาธิปไตยไทย (กรุงเทพฯ : ดวงกมล, 2517), หน้า 57.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 61.

10 ปี มีการศึกษาสูง และมีพื้นฐานการศึกษาทางรัฐศาสตร์ มีแนวโน้มที่จะมีระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองสูงกว่า ตำรวจสันติบาลกลุ่มอื่นนั้น อาจเนื่องมาจากตำรวจสันติบาลกลุ่มนี้ได้ผ่านการศึกษากลับมาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองโดยตรง และประสบการณ์การศึกษานี้เพิ่งผ่านมาไม่นานนัก (ไม่เกิน 10 ปี) ผู้ที่ศึกษาวิชาด้านรัฐศาสตร์ย่อมมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองดีกว่าผู้ที่ศึกษาในสาขาวิชาอื่น เช่นเดียวกับผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่าย่อมจะมีโอกาสได้รับความรู้มากกว่า

อีกประเด็นหนึ่งซึ่งอาจตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ ผู้ที่ยังมีอายุราชการไม่มากนัก (ต่ำกว่า 10 ปี) ต้องรับผิดชอบงานที่มีลักษณะเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองโดยตรง และต้องทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เนื่องจากยังไม่ถึงระดับที่จะทำงานตัดสินใจนโยบายหรืองานบริหาร ซึ่งมีโอกาสสัมผัสข้อมูลข่าวสารโดยตรงไม่มากเท่าข้าราชการตำรวจสันติบาลระดับปฏิบัติงาน

จากผลการวิจัยนี้อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า แม้จะมีความแตกต่างกันบ้างในระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาลที่มีคุณสมบัติเฉพาะแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างนั้นก็ไม่มากนัก ลักษณะของภารกิจของตำรวจสันติบาลซึ่งเป็นลักษณะร่วมกันของกลุ่มประชากรนี้จึงน่าจะ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองได้ ภารกิจเหล่านั้น ได้แก่ หน้าที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร การกระทำผิดต่อราชบัลลังก์ การกระทำผิดทางการเมือง การกระทำผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันการทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ การถวายความปลอดภัยแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระบรมวงศานุวงศ์ พระราชอาคันตุกะ รักษาความปลอดภัยแก่บุคคลสำคัญชาวต่างประเทศ ตลอดจนเป็นเจ้าหน้าที่ตามบทกฎหมายเฉพาะ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติสัญชาติ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พระราชบัญญัติการพิมพ์ พระราชบัญญัติการเนรเทศ และบทกฎหมายเกี่ยวกับสมาคมและมูลนิธิ

ดังนั้น โดยลักษณะของงานของตำรวจสันติบาลความรู้ทางการเมือง เป็นสิ่งที่จำทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องทำการศึกษาค้นคว้า ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบซึ่งต้องอาศัยการวิเคราะห์ปัญหาการเมืองและสังคมอยู่ตลอดเวลา ประสบการณ์ด้านการศึกษาของบุคคล

ประกอบกับประสบการณ์จากที่ทำงานทั้งการปฏิบัติหน้าที่โดยตรง และการปะทะสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงานที่ต้องปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเมือง เช่นกัน น่าจะทำให้ข้าราชการตำรวจสันติบาลส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองจะไม่มี ความหมายแม้แต่น้อย หากไม่พิจารณาถึงความสำคัญของความรู้ความเข้าใจนี้ต่อกระบวนการทางการเมืองในแง่มุมต่าง ๆ สำหรับในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง เป็นทรัพยากรพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เป็นปัจจัยพื้นฐานของความสนใจทางการเมือง และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) สำหรับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของตำรวจสันติบาลมีความสำคัญต่อกระบวนการทางการเมืองมากกว่านั้น เพราะตำรวจสันติบาลเป็นกลไกของรัฐที่ต้องใช้ดุลยพินิจในการควบคุมบังคับใช้ และรักษาการณให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง ความมั่นคงแห่งรัฐ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นประเด็นปัญหาสำคัญในระบบการเมืองไทย เสมอมา นอกจากปัญหาที่ว่า ประชาชนไม่มีความตื่นตัวที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นปัญหาด้านทรัพยากร และลักษณะส่วนบุคคลของสมาชิกในระบบการเมืองแต่ละคนแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ "โอกาส" อีกด้วย "โอกาส" ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบต่าง ๆ ในระบบการเมืองไทยมีความไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับช่วงสถานการณ์ทางการเมือง แม้กระทั่งการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่มีความใกล้เคียงกับกิจกรรมแบบรักชาติ หรือการแสดงความจริงรักภักดีต่อระบบการเมืองก็ยังไม่ได้มีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ยิ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะที่เป็นการคัดค้าน หรือ ประท้วงต่อระบบการเมืองด้วยแล้ว ยิ่งถูกจำกัดด้วยตัวบทกฎหมาย และเจตนาารมณ์ของผู้มีอำนาจปกครองในขณะนั้น เช่น ในช่วงการปกครองของรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2501-2506) และรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร (พ.ศ.2519-2520) การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล การชุมนุมอภิปรายปัญหาทางการเมืองในที่สาธารณะ การรวมตัวเป็นกลุ่มหรือพรรคการเมือง เป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ แต่ในช่วงการปกครองของรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (พ.ศ.2518-2519) และรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช (พ.ศ.2519) กิจกรรมทางการเมืองดังกล่าวเป็นสิ่งที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลในระดับหนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็นกรณีใด

ตำรวจสันติบาล เป็นหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรงค่อนโยบายของชุดละรัฐบาล ที่เกี่ยวข้องกับขอบ เขตแห่งกิจกรรมทางการเมือง โดยการบังคับใช้ด้วยกฎหมายที่มีอยู่ พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พระราชบัญญัติการพิมพ์ หรือกฎหมายที่มีบัญญัติขึ้น เฉพาะครั้งคราว เช่น ประกาศคณะปฏิวัติฉบับต่าง ๆ หรือนโยบายการเมืองนำ การทหารในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 เป็นต้น

ดังนั้น การที่ตำรวจสันติบาลขึ้นสัญญาบัตรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยในระดับสูง จึงเป็นสัญลักษณ์ ที่ดีสำหรับการพัฒนาการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของไทย เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับควบคุม สอดส่อง กิจกรรมทางการเมืองทำการวิเคราะห์ วิจัยภัยคุกคามต่าง ๆ โดยมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นอย่างดี ก็น่าจะสามารถแยกแยะกิจกรรมทางการเมือง ที่เป็นภัยต่อประเทศชาติ และกิจกรรมทางการเมืองที่จำเป็นสำหรับระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการช่วยให้เกิด "โอกาส" ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงทัศนคติแบบประชาธิปไตยของตำรวจสันติบาลขึ้นสัญญาบัตร ในแต่ละ ประเด็นที่กล่าวมานั้น ผู้นำทางการเมือง, ทหาร, การเลือกตั้ง, สิทธิเสรีภาพ และนโยบาย ของรัฐ) อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า ตำรวจสันติบาลมิได้แสดงทัศนคติประชาธิปไตยในระดับ ใกล้เคียงกันในแต่ละประเด็น กล่าวคือ แสดงทัศนคติแบบประชาธิปไตยในระดับสูงมากใน ประเด็นเกี่ยวกับทหาร และการเลือกตั้ง แสดงทัศนคติแบบประชาธิปไตยระดับปานกลาง ค่อนข้างสูงในประเด็นเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง แต่มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยระดับปานกลาง ค่อนข้างต่ำในประเด็นสิทธิเสรีภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ทินพันธุ นาคะตะ ซึ่งพบว่านักศึกษาไทยมีทัศนคติทางการเมืองที่ขัดกันอยู่ในตัวเอง คือมีทั้งทัศนคติที่ล้าหลัง และทันสมัยปนเปื้อนอยู่ด้วยกัน ในด้านหนึ่งนั้น นักศึกษามีทัศนคติเอื้ออำนวยต่อประชาธิปไตย และวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย โดยนักศึกษาเห็นว่า ประชาชนควรเข้ามามี ส่วนร่วมทางการเมือง และสามารถมีอิทธิพลต่อระบบการเมืองได้ แต่มีทัศนคติที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ในแง่ที่เกี่ยวกับการนิยามอำนาจการขาดความเชื่อมั่นในเพื่อนมนุษย์ และสภาพแวดล้อมทางการเมือง¹

¹Thinapan Nakata, The Problem of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization in the College Student (Bangkok : Praepittaya 1975).

ข้อเสนอแนะ

การที่ข้าราชการตำรวจสันติบาลในปัจจุบันได้แสดงถึงระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระดับสูง เป็น "สัญญาณ" ที่ดีของการพัฒนาระบบการเมืองไทย ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล จึงมีข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการพัฒนากำลังพลของกองบังคับการตำรวจสันติบาล ดังนี้

1. การคัดเลือกสรรหาเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล นอกจากจะใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปตามระเบียบบริหารราชการของกรมตำรวจแล้ว ควรจะได้ให้ความสำคัญกับคุณวุฒิและคุณสมบัติ ในด้านพื้นฐานความรู้ทางการเมืองรวมทั้งสาขาวิชาที่ศึกษาดำรวจสันติบาลเองก็ให้ความเห็นว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ของเขาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองหรือข่าวสารทางการเมืองมีความสำคัญมาก

2. ในด้านการบริหารกำลังพล ควรมีการจัดระบบในด้านกำลังพลให้เป็นสายงานตามความชำนาญเฉพาะด้าน กล่าวคือ ในการโยกย้ายสับเปลี่ยนกำลังพล ควรให้ความสำคัญต่อความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน ประสบการณ์และความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากตำรวจสันติบาลส่วนใหญ่เป็นงานสืบสวนเกี่ยวกับความมั่นคง จึงต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้านทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต่างจากงานสืบสวนสอบสวนด้านอาชญากรรมทั่วไป

นอกจากนี้ ในการพิจารณาแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่งในหน่วยงานนั้น หลักเกณฑ์ประการหนึ่งควรจะเป็นหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับคุณวุฒิ และพื้นฐานความรู้ทางการเมือง ซึ่งจากผลการวิจัยนี้พบว่า ตำรวจสันติบาลมีความเห็นสนับสนุนต่อหลักการที่ให้ความสำคัญต่อความรู้ทางการเมืองในการพิจารณาความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และส่วนใหญ่คิดว่า เพื่อนร่วมงานที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง หรือได้รับการเรียนรู้ทางการเมืองมาก่อนนั้น เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้ หรือได้รับการเรียนรู้ทางการเมืองมาก่อน

3. ควรจะได้มีการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง และเป็นการถาวร ทั้งความรู้ทางการเมืองทั่วไป และความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่เฉพาะด้าน

จากความสำคัญของตำรวจสันติบาลต่อระบบการเมือง ในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับขอบเขตกิจกรรมทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง มีบทบาทเกี่ยวข้องโดยตรงกับ "โอกาส" ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถ้าตำรวจสันติบาลได้พัฒนาตนเองทั้งในด้านองค์การกำลังพลและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ก็เท่ากับ เป็นหลักประกันที่สำคัญยิ่งของการพัฒนาไปสู่ระบบการเมืองที่มีดุลยภาพระหว่างการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองและเสรีภาพของประชาชน กับความมั่นคงและเสถียรภาพแห่งรัฐ